

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Martin, Anne

Title: Luovan kirjoittamisen yhteisöistä tukea opettajien ammatilliseen kehittymiseen

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Finra 2023

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Martin, A. (2023). Luovan kirjoittamisen yhteisöistä tukea opettajien ammatilliseen kehittymiseen. Kielikukko, 42(1), 3-7. https://finrainfo.fi/wp-content/uploads/2023/09/Kielikukko_1_2023_www.pdf

Anne Martin,
KT, yliopistonopettaja,
opettajankoulutuslaitos,
Jyväskylän yliopisto

Kuva: Piia Sipinen

Luovan kirjoittamisen yhteisöistä tukea opettajien ammatilliseen kehittymiseen

Artikkeli käsittelee opettajien ammatillisen kehittymisen tukemista luovan kirjoittamisen keinoin. Opettajan asiantuntijaksi kasvu ja ammatillista kehittymistä käsitellään kokonaisvaltaisena prosessina, johon kuuluvat paitsi luokkahuonepedagogiikka ja käytännön opettajan työ, myös identiteettityö ja hyvinvointi. Luovaa kirjoittamista lähestytään yhteisöllisestä näkökulmasta: Millaista tukea luovan kirjoittamisen yhteisöt voivat tarjota opettajille? Entä millaisia asioita tulisi huomioida, jos suunnittelee luovan kirjoittamisen yhteisöä opettajien ammatillisen kasvun tueksi? Artikkelin pohjautuu Anne Martinin (2021) väitöskirjatutkimukseen.

ASIASANAT: Luova kirjoittaminen, opettajan ammatillinen kehittyminen

Tässä artikkelissa tarkastelen opettajien ammatillista kehittymistä laajasti, en pelkästään esimerkiksi luokkahuoneitoiminnan tai pedagogisen osaamisen kehittymisenä. Nojaan esimerkiksi integratiivisen pedagogiikan malliin, jonka mukaan opettajien ammatillinen kehittyminen voidaan nähdä kokonaisvaltaisena elämänmittaisena prosessina, johon nivoutuvat teoria- ja käytäntötieto, itsesäätelytieto, sosiokulttuuriset tekijät sekä tunteet (Tynjälä, Virtanen, Klemola, Kostianen & Rasku-Puttonen 2016). Tunteiden merkitys opettajana kasvamiselle tunnustetaan tänä päivänä hyvin, ja myös identiteettityö on tärkeä osa opettajan ammatillista kehittymistä. Kirjoittamisen tiedetään olevan yksi tehokkaimpia ammatillisen kehittymisen välineitä muun muassa sen reflektiivisen luonteen vuoksi (Ortoleva, Betrancourt & Billet 2016). Opettajien perustutkinto- ja täydennyskoulutuksessa on perinteisesti hyödynnetty erilaisia akateemisen kirjoittamisen muotoja esseistä oppimispäiväkirjoihin. Voiko luova kirjoittaminen, jota käytän tässä artikkelissa synonyymi-

na sanataiteelle, tuoda jotakin uutta ammatillisen kehittymisen tukemiseen?

Raottaakseni verhoja akateemisen tutkimuksen kulissein aloitan artikkelin pienellä omaelämäkerrallisella osalla, jossa kuvailen omaa ammatillista kehittymistäni luovan kirjoittamisen näkökulmasta.

Kirjoittajan ja opettajan kasvupolulla

Kirjoittava opettaja. Kirjoittamisen ohjaaja ja opettajankouluttaja. Kirjailija ja kasvatustieteilijä. Kirjoittajan ja kasvatustieteen roolit ovat kumpikin elämässäni vahvoja ja tärkeitä. Vuosien ajan nämä kaksi roolia kulkivat omia reittejään, erillään toisistaan. Olin opettaja ja kasvatustieteilijä, työskentelin erilaisissa kasvatustieteen tutkimushankkeissa, joihin minut kulloinkin palkattiin. Samaan aikaan olin myös intohimoinen luovan kirjoittamisen harrastaja. Kirjoittajuus oli minussa kauan ennen opettajuutta: haaveilin kirjojen kirjoittamisesta jo päiväkotikäisenä. Kesti pitkään, että nämä kaksi roolia nivoutuivat toisiinsa.

Mahdollisuus yhdistää oma intohimo ja työ tarjoutui niihin aikoihin, kun olin alkanut harjoittaa väitöskirjatutkijaksi ryhtymistä. Olin työskennellyt yliopistolla erinäisissä tehtävissä jo useamman vuoden ja toivoin voivani jatkaa uraani akateemisessa maailmassa opettajankoulutuksen parissa, mutta en halunnut lähteä tekemään väitöskirjaa, ellen keksisi itseäni aidosti motivoivaa aihetta. Niinpä päätin rohkaistua tutkimaan luovaa kirjoittamista keinona tukea opettajien ammatillista kehittämistä. Seuraavien vuosien ajan rakensin ymmärrystäni opettajuudesta, luovuudesta ja luovasta kirjoittamisesta. Huomasin, että luovaa kirjoittamista voi hyödyntää akateemisessa tutkimuksessa monin keinoin, eikä akateeminen kirjoittaminen sulje pois luovaa ilmaisua tai tarinallisia kerronnan muotoja. Väittelin tohtoriksi vuonna 2021 ja jatkoin työtäni opettajankouluttajana. Samoihin aikoihin viimeistelin esikoisromaaniani Kallioon maalattu laulu, joka julkaistiin kesällä 2022.

Tänä päivänä hyödynnän väitöskirjani oppeja omassa opetuksessani ja jatkan opettajankoulutuksen kehittämistä luovan kirjoitusilmaisun näkökulmasta kollegoideni kanssa. Pohdiskelen usein myös omaa kirjoittajuuttani suhteessa identiteettityöhöni ja elämäntarinaani. Omassa elämässäni luova kirjoittaminen tarjoaa minulle keinon etäännyttää itseäni arjesta, käsitellä tunteita ja tapahtumia, tarkastella elämääni eri näkökulmista ja luoda yhteyksiä muihin ihmisiin. En suinkaan ole yksin sen kokemuksen kanssa, että luovalla kirjoittamisella voi olla iso rooli ihmisen kasvussa ja kehityksessä.

Millaisia tarinoita muut kirjoittavat opettajat voisivat kertoa suhteestaan kirjoittamiseen ja kirjoittamiskokemuksistaan? Sitä lähdin selvittämään väitöskirjassani, jonka kontekstia avaan seuraavaksi.

Tutkimuksen kohteena opettajat luovan kirjoittamisen yhteisöissä

Väitöskirjani ensimmäiseen kahteen osatutkimukseen keräsin aineistoa pilotoimassani ja ohjaamassani luovan kirjoittamisen ryhmässä, joka oli suunnattu peruskoulun opettajille. Ryhmä kokoontui kuukauden-kahteen välein yhden lukuvuoden ajan kirjoittamaan ja keskustelemaan kirjoittamisesta sekä kirjoittamisen opettamisesta. Ryhmässä korostui omaelämäkerrallisuus, vertaistuen merkitys ja rento ilmapiiri. Jokaisessa tapaamisessa kirjoitettiin monipuolisesti sekä lyhyitä harjoituksia että laajempia sanataidetekstejä, eri genreihin sukeltaen. Kirjoitustehtävät keskittyivät pääosin opettajuuteen, mutta antoivat mahdollisuuksia tarkastella omaa elämää myös laajemmin ja kokonaisvaltaisemmin. Kolmannen osatutkimuksen aineiston keräsin opettajilta, jotka olivat suorittaneet kirjoittamisen perusopinnot avoimessa yliopistossa. Avoimen yliopiston perusopintokokonaisuus pitää sisällään monia kursseja, joiden teemat vaihtelevat omaelämäkerrallisesta kirjoittamisesta fiktion ja tietokirjallisuuteen. Yhdistävänä tekijänä kursseilla on monipuoliset luovat kirjoittamisharjoitukset ja oman kirjoittajan identiteetin pohdinta. Opinnot mahdollistavat vertaiskohtaamiset ja kirjoittamisesta keskustelemisen muiden kanssa, mutta osan kursseista voi suorittaa itsenäisesti.

Tutkimusaineisto koostui sekä opettajien luovista kirjoitelmista että haastatteluaineistosta. Hyödynsin laadullisessa väitöskirjatutkimuksessani teemoittelua sekä kerronnallisia analyysimenetelmiä.

Väitöstutkimukseni osatutkimusten tulosten mukaan luovan kirjoittamisen yhteisöt voivat tukea opettajien ammatillista kehittymistä monin eri tavoin. Väitöskirjan yhteenvedossa koostin eri osatutkimusten tulokset synteesiin, jossa korostuivat 1) kirjoittajana ja opettajana

oppiminen ja kehittyminen, 2) identiteettiö ja omien tarinoiden kirjoittamisen merkitys ihmisenä kasvulle sekä 3) hyvinvointia tukevat palautuminen ja voimaantuminen. Käsitellen seuraavaksi edellä mainittuja kolmea tutkimukseni tulosten pääteemaa käymällä vuoropuhelua sekä aiemman tutkimuskirjallisuuden että oman tutkimukseni kanssa. Lopuksi pohdin kirjoittamisen sosiaalista ulottuvuutta ja sen vaikutusta opettajien kasvuun kirjoittamisen yhteisöissä.

Luovan kirjoittamisen yhteisö opettajan kasvun tukena

Opettajien suhdetta luovaan kirjoittamiseen on perusteltua tutkia jo siitäkin syystä, että kaikki opettajat ovat kielen ja kirjoittamisen opettajia riippumatta siitä, mitä oppiainetta tai ikätasoa he opettavat. Kirjoittaminen on nivoutunut kaikkiin koulun oppiaineisiin sekä laaja-alaisiin taitoihin. Opettajat, jotka harrastavat luovaa kirjoittamisilmaisua vapaa-ajallaan, esimerkiksi täydennyskoulutuksissa tai kirjoitusryhmissä, voivat olla rohkeampia kokeilemaan luovan kirjoittamisen keinoja omassa opetuksessaan (Cremin & Oliver 2017). Positiivinen suhde kirjoittamiseen ja mahdollisuus kokeilla monipuolisia luovia kirjoitusmenetelmiä voi sekä vahvistaa opettajien omaa kirjoittajaidentiteettiä että rohkaista heitä kirjoittamisen opettajina (Morgan & Pytash 2014). Omassa tutkimuksessani kävi ilmi, että luovan kirjoittamisen yhteisö tarjosi opettajille paljon inspiraatiota ja pedagogisia työkaluja omaan työhönsä. Tämän lisäksi kirjoittamisen yhteisöön osallistuminen mahdollisti oppilaan asemaan asettumisen, kun opettajat olivat itse ohjattavina ja tekivät erilaisia annettuja kirjoitusharjoituksia. Kun opettajat havaitsivat omalla kohdallaan luovan kirjoittamisen positiivisia vaikutuksia, motivoituivat he tukemaan myös omien oppilaidensa luovaa kirjoitusilmaisua.

Luova kirjoittaminen on omiaan tukemaan reflektiota, sillä se sallii meidän hyödyntää monipuolisesti oman elämämme ja kokemustemme aineksia ja auttaa meitä tarkastelemaan ja ilmaisemaan omia ja muiden tunteita esimerkiksi fiktion tai runouden keinoin. Tällöin perinteisen akateemisen kirjoittamisen säännöt eivät rajoita meitä. Esimerkiksi metaforat voivat auttaa kirjoittajaa ilmaisemaan vaikeita asioita, joita on hankala sanoittaa akateemisella kielellä tai täysin todellisuutta mukaillen. Luova ilmaisu voi vapauttaa opettajat käyttämään kieltä eri tavoin ja siten avata uusia näkökulmia heidän elämiinsä (ks. myös Elbaz-Luwisch & Pritzker 2010). Luova kirjoittaminen auttaa meitä kertomaan oman elämämme tarinoita monista eri näkökulmista ja rakentamaan siten ymmärrystä itsestämme. Väitöskirjatutkimukseni opettajien mukaan omien elämäkokemusten jäsentäminen ja tarkastelu sekä ajatusten ja tunteiden sanoittaminen tukivat heidän identiteettityötään ja kasvuaan sekä ihmisinä että opettajina. Luova kirjoittaminen toi välillä pinnalle tunteita ja kokemuksia, jotka eivät olleet positiivisia. Näiden vaikeiden asioiden käsittelyä pidettiin pääosin raskaana, mutta myös arvokkaana ja merkityksellisenä osana ihmisenä kasvamista.

Luovalla kirjoittamisella nähdään olevan terapeuttisia ja hyvinvointia tukevia vaikutuksia (esimerkiksi Hunt 2000; Kosonen 2015; Pennebaker & Chung), mikä voi tukea opettajien kokonaisvaltaista kasvua. Tämä näkyi myös omassa tutkimuksessani. Opettajat kuvailivat kirjoittamisen flow'ta, tilaa, jossa ajantaju saattoi hämärtyä, jossa tekstin tuottaminen oli vaivatonta ja jonka jälkeen olo saattoi olla virkistynyt tai nautinnollisen raukea. Flow'n kokemus voi vahvistaa hyvinvointia, tukea palautumista ja motivoida meitä kehittämään itseämme. Vaikka kirjoittaminen ei aina ollut yhtä helppoa eikä flow-tilaan

joka kirjoituskerralla välttämättä päässyt, saivat opettajat myös voimaantumisen kokemuksia uuden tekstin valmistuessa tai saadessaan positii- vista palautetta työstään.

Tutkimuksessani olin kiinnostunut myös siitä, miten kirjoittamisen yhteisöjen sosiaalinen puoli koettiin. Vaikka kirjoittaminen tekona on itsenäistä ja joidenkin mielestä yksinäistäkin puuhaa, nähdään kirjoittaminen tänä päivänä vuorovaikutteisena, sosiaalisena prosessina, joka alkaa jo ennen kirjoittamisen hetkeä ja jatkuu sen jälkeen: saamme vaikutteita sosiaalisista kokemuksistamme, saatamme usein kirjoittaa tekstiä ajatellen muita ihmisiä, esimerkiksi potentiaalista lukijaa, ja kirjoittamisen jälkeen voimme jakaa ajatuksiamme tai tekste- jämme muiden kanssa (ks. Soiton 2011). Sosiaaliset tekijät nousivat myös omassa tutkimuk- sessani merkityksellisiksi: opettajat kokivat arvokkaaksi sen, että he saivat jakaa ajatuksiaan kirjoittamisesta itsestään sekä sen nostamista ajatuksista ja tunteista vertaistensa kanssa. Kirjoittamisen yhteisöön kuulumisen tarjosi ajan ja paikan kirjoittamiselle ja loi positiivisia paineita tuottaa tekstiä. Myös ohjaajan roolia pidettiin tärkeänä.

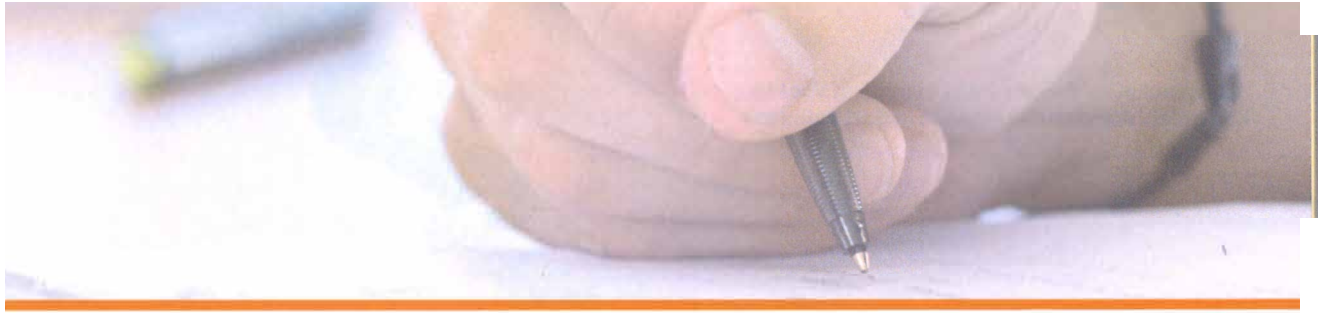
Luovan kirjoittamisen yhteisöjä rakentamaan

Tutkimukseni pohjalta voidaan ehdottaa, että luova kirjoittaminen voi tukea opettajien ammatillista kehittymistä kokonaisvaltaisesti, etenkin silloin, kun luovaan kirjoittamiseen liitetään sosiaalinen ulottuvuus. On kuitenkin huomi- oitava, että tutkimukseni on laadullinen, eikä pyri yleistykseen vaan tutkitun ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen ja kuvailemiseen. Luova kirjoit- taminen ei välttämättä ole kaikille mieluisaa tai antoisaa, ja toisaalta sosiaalisen ulottuvuu- den merkityksellisyys on yksilökohtaista. Jotta opettajien kirjoittajaidentiteettiä ja myönteistä

suhdetta kirjoittamisen opettamiseen voitai- siin vahvistaa, tulisi heille tarjota mahdollisuus tutustua kirjoittamiseen monipuolisesti sekä opintojen aikana että täydennyskoulutukses- sa. Luova ilmaisu voi tarjota opettajille keinon ilmaista itseään ja tarkastella elämäänsä uusin keinoin, tuoden samalla näkyväksi kirjoittami- sen opettamisen moninaisuutta.

Mitä sitten tulisi ottaa huomioon, jos suunnittelee erilaisia luovan kirjoittamisen toteutuk- sia opettajien ammatillisen kehittymisen tueksi? Pelkkä luova kirjoittaminen itsessään ei välttä- mättä tue opettajana kasvua, vaan olisi tärkeää suunnitella kirjoittamisen ryhmästä tai kurssista sellainen, jossa muun muassa tehtävänannot, ryhmän säännöt ja ilmapiiri sekä ohjaajan toi- minta tukevat tätä tavoitetta. Olen koennut väi- töskirjaani taulukkomuodossa suosituksia, jois- sa huomioidaan ammatillisen kehittymisen osa- alueet integratiivisen pedagogiikan (mm. Tynjälä ym. 2016) mallia mukailen (Martin 2021, 77 - 78). Pohtimalla ryhmän tavoitteita ja asiantunti- juuden eri osa-alueita toteutusta suunnitellessa voidaan pyrkiä varmistamaan se, että luovan kirjoittamisen yhteisö tukee opettajien kasvua kokonaisvaltaisesti.

Sosiaalista ja kulttuurista tietoa ja osaa- mista voidaan tukea pohtimalla ryhmän sään- nöt, rakentamalla jaettua ymmärrystä ryhmän tavoitteista ja rooleista sekä kehittämällä toi- mintaa sellaiseksi, että se tukee yhteisöllistä ja luovaa ilmapiiriä. Opettajien asiantuntijuu- den teoreettista osaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi käsittelemällä tutkittua tietoa kir- joittamisesta prosessina, kirjoittamisen peda- gogiikasta ja kirjoittamiseen liittyvistä taiteili- jamyysteistä sekä perehtymälle eri genreihin ja metodeihin. Käytäntötietoa voidaan kartuttaa esimerkiksi soveltamalla teoreettista tietoa tosielämän tilanteisiin, jakamalla pedagogisia kirjoittamisvinkkejä ja kokemuksia kirjoittami-

sesta sekä harjoittelemalla kirjoittamista monipuolisin keinoin. Itsesäätelytietoa, joka pitää sisällään oman oppimisen ja ajattelun reflektoinnin taidon, voidaan tukea kirjoittamisen yhteisössä refleктоimalla kirjoittamisen prosessia, omia tekstejä sekä itseä kirjoittajana. Tunnetaso on lännä kirjoittamisessa, kun opettajille tarjotaan mahdollisuuksia käsitellä omia ja muiden elämäkokemuksia ja niiden herättämiä tunteita, pohditaan kirjoittamiseen ja opettajuuteen liittyviä arvoja ja asenteita ja ohjaaja tukee opettajien motivaatiota eri keinoin. Näitä asiantuntijuuden osa-alueita tuetaan kirjoittamisen yhteisössä paitsi kirjoittamistehtävien, myös ohjaajan ja vertaisten antaman tuen ja palautteen avulla, tarkastelemalla yhdessä kirjoitusharjoitusten herättämiä ajatuksia sekä jakamalla kokemuksia ja esimerkiksi pedagogisia ideoita yhdessä.

Lähteet

- Bolton, G. 2010. Reflective practice: Writing and professional development. Thousand Oaks: Sage.
- Cremin, T. & Oliver, L. 2017. Teachers as writers: A systematic review. *Research Papers in Education* 32 (3), 269-295. <https://doi.org/10.1080/02671522.2016.1187664>
- Elbaz-Luwisch, F. & Pritzker, D. 2010. Writing workshops in teacher education: Making a space for feeling and diversity. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education* 30 (3), 277-289. <https://doi.org/10.1080/1359866022000048420>
- Hunt, C. 2000. Therapeutic dimensions of autobiography in creative writing. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Kosonen, P. 2015. Creative autobiography, from self-knowledge to the teaching of writing. *Scriptum Creative Writing Research Journal* 2 (2), 14-45.
- Martin, A. 2021. "Draw with words, write myself" - Supporting teachers' professional development in creative writing communities. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto
- Morgan, D. N. & Pytash, K. E. 2014. Preparing preservice teachers to become teachers of writing: A 20-year review of the research literature. *English Education* 47 (1), 6-37. <https://www.jstor.org/stable/24570895>
- Ortoleva, G., Betrancourt, M. & Billett, S. (toim.) 2016. Writing for professional development. Leiden: Brill.
- Pennebaker, J. W. & Chung, C. K. 2007. Expressive writing, emotional upheavals, and health. Teoksessa H. S. Friedman & R. C. Silver (toim.) *Foundations of health psychology*. Oxford: Oxford University Press, 263-284.
- Tynjälä, P., Virtanen, A., Klemola, U., Kostainen, E. & Rasku-Puttonen, H. 2016. Developing social competence and other generic skills in teacher education: Applying the model of integrative pedagogy. *European Journal of Teacher Education* 39 (3), 368-387. <https://doi.org/10.1080/02619768.2016.1171314>